

Kacsóh Pongrácz: Rákóczi. Daliáték két részben a Dóm téren, este fél 9-től.

A TIT megyei akvarista szakköre és a Magyar Akvarista Terrarista Országos Egyesület kiállítása a SZOTE Dóm téri oktatási épületében. A kiállítást délelőtt 10 órakor Pintér Károly, a MATOE elnöke nyitja meg.

XXIV. Szegedi Nyári Tárlat a Horváth Mihály utcai képtárban. Nyitva 10-től 18 óráig.

Fák és nimfák. Eifert János és Jung Zsuzsanna fotókiállítása a Bartók Béla Művelődési Központ nagytermében. Nyitva 10-től 18 óráig.

Kovács Tamás Vilmos festőművész kiállítása a Bartók Béla Művelődési Központ B galériájában. Nyitva 10-től 18 óráig.

Czóbel Béla-émlékiállítás a Móra Ferenc Múzeum kupolagalériájában. Nyitva: 10-től 18 óráig.

Vallomások az emberről. Csongrád megyében élő szakszervezeti díjas képzőművészek kiállítása a Juhász Gyula Művelődési Központban. Nyitva: 10-től 18 óráig.

Cziránsky Mária szobrászművész és ifj. Koffán Károly tűzzománc-kiállítása a Gulácsy-teremben. Nyitva: 9-től 19 óráig.

Hegyi Flórián falfaragó kiállítása Kiskundorozs-mán, a Petőfi Sándor Művelődési Házban. Nyitva: 10-től 18 óráig.

Pataki Ferenc alkotásai az Ifjúsági Házban. Nyitva: 10-től 17 óráig.

A Móra Ferenc Múzeum állandó kiállítása. Nyitva: 10-től 18 óráig.

Ifj. Lele József néprajzi gyűjteménye, és Bálint Sándor-fotókiállítás Szeged-Tápién (Vártó út 4.). Nyitva: hétfő kivételével naponta délután 3-tól este 6-ig.

Szeged múltja, jelene, jövője. Város történeti kiállítás a Móra-parki várban. Nyitva: naponta 10-től 18 óráig.

Mértéktartás a kulcsfogalom

A Rákóczi karmestere

— Bevallom: az eredeti Rákóczit összesen egyszer hallottam, magnóról. A mostani átdolgozás, azt hiszem, csak jót tett a műnek: tömörítette, koncentráltabbá változtatta, könnyebb szakmai szempontból átfogni, és így építeni az egészet. Kacsóh nagyon érdekesen nyúlt ehhez a témához: már a keletkezés éve (1906) sok mindent megmagyaráz — alapvetően eklektikus a zene. A 19. századi operett, valamint a műdalok-magyar nóták stílusa keveredik, s ha szükséges, ez még kiegészül, bővíti lengyel vagy bécsi muzsikával. Hogy őszinte legyek, ez a zene alapvetően nem az én világom. Nem szeretném, ha sznobizmusnak hatna ez a kijelentés, de az az igazság: szinte egy kicsit magamat leküzdve kell nyitottnak lennem a mű felé, s azt is remélem, nem tűnik nagyképűségnek, ha úgy látom, csak ez az igyekezet segíthet valamit.

— **Ha jól tudom, Cser Miklós** hosszú évek óta jelen van nyaranta a Dóm téren, de most először egészen új minőségben...

— Igen, hét esztendeig korrepetitorként dolgoztam a szabadtérin, de mint karmagrabant most debütálok a dóm előtt. Természetesen nagyon örülök, a hagyományok és az elődök után különleges megtiszteltetés itt dirigálni, bár azt hiszem, bátorítanom kell magamat annyira, hogy kimondjam: speciális feladatot mégsem jelenthet. Tudom, a színpad különleges méretei különleges helyzetet teremtenek, de a karmesteri technika azért nem változik. Jól „meg kell fogni” a művet, és összetartani. Ez különben is alapdolog.

— **Hogy mi a felfogásom?** A darab adja a koncepciót. Az eklektikus zenei anyag. Nagyon vigyázni kell, hogy a jóízű határain belül maradjunk az interpretációban. Arra gondolok, hogy a

Cser Miklós

klasszikus formákat mindegyikben meg kell tartani. A mértéktartás, úgy gondolom, kulcsfogalom. El kell kerülni azt, hogy a zenét tolmácsolva bármilyen „elvigyen” a nyúlós szentimentális forma felé — se en-

gem, se a zenekart... A Rákóczi szépen hangszerezett alkotás, nem teljesen egyenletes ugyan, főleg a szabadtéri előadás miatt nekem itt-ott kicsit „lyukasnak” tűnik, ezen még... de azt majd meglátjuk. Mindenesetre a fontosabb zenei mozzanatok nagyon jól „fölrakottak”.

— **Ami az eddigi munkásságomat illeti, a Rákóczit** vezényelni most olyan, ahogyan egy építőkocka illeszkedik a kialakuló sorba. Mivel a szegedi színház három tagozatos, az operettekben is évről évre vezénylek, tehát van háttér, ha közhízi is. Remélem, szervesen épül majd be mindez az eddigi láncolatába. Jól érzem magam, mintha otthon lennék... de hát otthon is vagyok. Maga a tér, az tény, de megengedem magamnak, hogy ez gátoljon bármiben is.

D. L.

Az emancipált tűzzománc

rozatban adta hírül a világnak fővetelmét. Ez a körülmény később fatálisnak bizonyult: egyrészt, mert kezdettől belülről láthatam a művésznőt — melyet mások többnyire kívülről közelítenek és később élnék meg —, másrészt azért, mert magam is hasonló ösvényre léptem — vállalva a holtig tartó „új” életemet.

Ahogy az idősebb Koffán mester világra hírelte elsőszülött fiát, olyan elemektől, erővel hatott a győri Máriára gyermekének születése. A tűzzománc-kiállítást gazdagító szobrok és domborművek a várakozás reményteljes pillanatairól, anyja-gyermeke semmihez nem hasonlítható kapcsolatáról éppúgy szólnak, mint ahogyan a plasztika eszközeivel feltérképezik egy csecsemő piciny testét.

Napjainkban a tűzzománc emancipációja és újszerű újraszülése idején mindketten a festett táblaképzőművészet választották. A művészeti ág népszerűsége talán intenzív színvilágából, dekorativitásából, nemességéből, felületi csillogásából, időtállóságából eredeztethető. A sok közös vonás ellenére szembeötlőek a különbségek. Cziránsky festő alkati, ifj. Koffán zománcos grafikus hatásúak: Cziránsky szárnyasoltár formára erősített lírai aktjai és lengő, gyöngyházfényű ruhás nőalakjai az emberi figurák megszokott megszokásának művészi remeklései is; ifj. Koffán op-artos, hullámzó pozitív-negatív szalagokból kibontakozó, antik életörömet sugárzó nimfái a sokszorosított grafikában népszerű szítnyomat újszerű felhasználásának is sikerült példái. Cziránsky ösztönös alkat, érzelmi-indulati hullámverése tetten érhető a hangulatok sokféleségében; ifj. Koffánban több a ráció, a tudatosság, a kimértesség, a tudományos megalapozottság. Ő inkább türelmetlen kísérletező, az új iránt fogékony művész. S épp ezek a különbségek, a más-más akkordok teremtik meg tárlatuk szép harmóniáját, s erősítik hitünket a négykezesek emberként és művészi lehetőségeikben.

Tandi Lajos

Együtt...

Nem volt szándékomban, hogy külön-külön beszéljek velük, de talán nem is lehetne. Elválaszthatatlanok. Az együttes tartozásnak ez a nyílt, őszinte, természetes vállalása ritka jelenség manapság, a művészvilágban és a civil életben egyaránt.

Pitti Katalinnal és Lebanc Győzővel — mert hiszen róluk van szó — az egyik öltözőben kerestünk menedéket a Rákóczi első próbáján váratlanul megérkezett elől. Az énekesnő meglátta már előkészített kosztümjeit. Bemutatkozott az öltöztetőnőnek, s csodálkozással elegy aggodalommal mondta: „Nagyon szépek, de vajon hogyan vetnek a méreteimre? Nem lesz ez egy kicsit bő?” A férje szintén végigmustrálta a vadonatúj ruhákat: „Ennél persze sokkal karcsúbb vagy, de ne aggódj, holnap lesz ruhapróba.”

— **Mindent megbeszélnek?**

— Mindent. Olyan sok időt töltünk együtt, a próbákban, a színpadokon, aztán otthon... Ha megszólal valamelyikünk, hallja a másikat. Három éve vagyunk házaspár, azóta mindkettőnknek megvan a maga valódi kritikusa — mondja Pitti Katalin.

— **Ugyan, semmi kontrollálást egymással a színpadon?**

— Biztosan tudja, hogy a mai színházi életben nem divat a kollégákat őszintén, segítőkészkedéssel bírni. Nincs ember, aki odajönne hozzám, és azt mondaná, Győző, ezt meg azt rosszul csinálod, szerintem így, vagy úgy kéne, próbáld meg! Sokan vannak viszont, akik lelkesen gratulálnak, s a hátam mögött, másoknak mondják el a valódi, rossz véleményüket. Ez, sajnos, általános jelenség, mindenki tapasztalja, aki a pályán mozog. Pedig az önkontroll nem mindig működik helyesen, egy művész fejlődése szempontjából óriási jelentősége lenne a hozzáértő, keményen őszinte kritikának. Mi ezt is adtuk egymásnak. S megvan az az előnyünk, hogy nem kell megsejtödnünk, hiszen pontosan tudjuk: nem ártani, segíteni szeretnénk a másiknak, érte, s nem ellene beszélünk.

— **Alkalmanként fájdalmas, nehéz is ez a mi kapcsolatunk — veszi át a szót a feleség.** — Együtt tanultunk otthon, általában vég-szavazunk egymásnak. Külön-külön is megküzdünk egy-egy szerepért, de látniuk és átérződik a másik vívódásait is. Ez bizony kettős pszichikai igénybevétel. De meg kell vallanom, így talán teljesnek, nagy szerepek a pályámat, a mindennapos munkámat, az életemet.

— **A legnagyobb nyilvánosság előtt, a tévében, a Szibillben szerepeltek először együtt. Azóta az Operában, az operettszínházban, nyári színházakban gyakran partnerek. Mintha a rendezők is, a közönség is jobban szeretné együtt látni Önöket... Divatba hozták a „művészpár-jelenséget”.**

— **A Szibill után rengeteg levelet kaptunk, s azóta is.** Számos visszajelzés alapján úgy tűnik, a közönség kételkedés helyett valóban szívesebben lát, mint külön engem, vagy Katit. Örülünk ennek, mert azt bizonyítja, nem alapítanak a reményeink: az őszinte színpadi átélés, a szerepekkel való azonosulás ma is hatásos. Mindketten azt tartjuk, hogy manapság az énekesek sem nélkülözhetik a színészi képességeket. Csak hogy az operai figura színészi hitelesítésének módjait, a mesterség fogásait általában nincs mód megtanulni, legalábbis sokkal kevesebbet foglalkozhatunk ezzel a zeneakadémián, mint a színésznövendékek a főiskolán. Nekünk nagy segítség, hogy nem az amúgy is hiányos színészi tudásunkat kell mozgósítani. Magától értetődően, természetesen éljük meg színpadi kapcsolatunkat is, s ez, úgy látszik, érezhető a nézőtérben, ahogy mondani szokták, átmeleg a rivaldán. **A mosoly országában a szerepünk szerint —** elvállunk. Úgy hisszük, hogy az énekes-hangot is formáló valódi érzelmek, a válás tragikumának átélése nélkül nem tudnánk a közönséget is elérő hatást kelteni. Pedig egyformán fontosnak tartjuk ezt az operában és az operettben is. Végére az emberek azért járnak színházba, hogy a saját gondolataikkal, érzéseikkel találkozzanak...

— **Operákat és operetteket sorolok, kérem nevezze meg a legemlékezetesebb szerepeiket.** Traviata, Hoffmann meséi, Carmen, Bohémélet, Faust, Anyegin, Pillangókisasszony, Szibill, Luxemburg grófia, A mosoly országa, Vig őzvegy...

— **Olympia, Giulietta, Antonia, Hoffmann szerelmei —** a szívemhez közeliek, hiszen a próbák idején találunk meg egymást. Délelőttönként a színházban voltunk, délutánonként a Szibill próbáltuk a tévében, este felvételre, éjszaka beszélgetések — a Trabantban. Nagyon hideg tél volt, de egyikünk sem emlékszik, hogy fáztunk volna.

— **A Traviát próbáltuk, kevés idő volt rá. Akkor lepett meg először az a furcsa, nagyon jó érzés, hogy a színpadi partnerrel folyamatosan is kapcsolatot lehet, kell tartani. Általában az a bevett, megszokott, hogy el-éneklés az ember a színpadon, aztán kikapcsol, üresben van, nem figyel a többiekre. Katival viszont folyamatosan érzékeljük a másik jelenlétét.**

— **Először szerepeltek a dóm színpadon. Ilyen nagy térben is folyamatosan lehet a kontaktus?**

— Természetesen. Tartunk ugyan attól, hogy a daljáték intímabb jeleneteit nehéz lesz egyvágygá tűzni, de talán kárától a nagy táblák látvánva. Különleges, élményszerű feladat ilyen hatalmas téren játszani, örülünk, hogy ezt is kipróbálhatjuk.

Sulyok Erzsébet

Kiadós eső, zápor, majd zivatar lept meg a várost szerdán este, éppen attól a pillanattól, hogy elkezdődött volna Kacsóh Rákóczi-jának első főpróbája a Dóm téren. A csapadék nem kímélte a szabadtériseket sem, mint Nagy László fotója tanúsítja, jutott belőle bőven a színpad alatti folyosóra, az öltözőkbe is. A próba elmaradt. Maradt viszont a remény: állítólag balul sikerült főpróbát sikeres premier követ...

Nem „mézeskalács”

A rendező: Horváth Zoltán

Horváth Zoltán egyszer, évekkel ezelőtt nyilatkozta a Szegedi Szabadtéri Játékokról, hogy amikor először rendezni invitálták, a feladat azt a vágyat keltette benne, ami „minden normális emberben él, aki rendezéssel foglalkozik”. Vagyis a rendkívüli színhelyeket ki- próbálni.

— **Most, gyanítom, két-szeresen is érvényes e régi megállapítás: daljátékot rendez, de egy átdolgozott Rákóczit...**

— A hangsúly az átdolgozásban van. A régi mű mai körülményeink és ismereteink tükrében már nem áll meg a maga lábán. Ezért vált szükségessé, hogy a teljes szövegkönyv átdolgozódjék, fantáziákkal alig maradt, a történelmi hitelesség, a lehetőség szerint eredetinek minősíthető események és színhelyek kerültek előtérbe. Megváltozik a korábbi Rákóczi meglehetősen szentimentális befejezése is, s általában: a fedelelem belső konfliktusai, egész, mélyebb emberi valósága kerül a mű központi helyére. Az a nagy egyéniség, aki egy rendkívülien

kiélezett politikai helyzetben felvállalja saját hivatását.

— **Milyen elképzelés jegyében kerül majd mindeza Dóm téri színpadra?**

— **Legelőször is: nem lesz „mézeskalács”-Rákóczi, ezt megígértem!** Azután: én igen szeretem az új, a friss darabokat, s ez a megújított Rákóczi most teljesen beleilleszthető ebbe a kategóriába. Izgalmasnak tartok mindent, ami nem szokványos, nem szorosan a bevett, megmerevedett hagyományokhoz kötődik. Eddig elég gyakori volt ebben a műfajban, hogy szabványigényeket, szinte kötelező jelleggel előírt és elvárt „reményeket” elégtelen ki az efféle produkció. Most végre valami egészen újat, eleve nem elvártat lehet készíteni — és ennek igen-igen örülök.

— **Mit vár az újszerű Rákóczi-előadásoktól?**

— Csak egyetlen vágyamnak adnék hangot: jó lenne, ha hagyományteremtő darab válna belőle. Mert a természetnyelvi tradícióhoz igenis ragaszkodni kell.

D. L.

— **Különleges zeneművek mintájára, négykezesnek nevezném legszívesebben a két alkotó tűzzománc-bemutatóját.** Mindenekelőtt azért, mert a tárlat olyan egység, ahol harmónia és diszharmonia, költészet és ráció, párhuzamos vezérmotívum, és egymásnak felelő, ki-egészítő, gazdagító részletek váltakoznak. Ennek ellenére mindkettőjük egyéni hangon szólal meg, karakterisztikus jegyekkel, kimunkált egvedési színekkel, motívumokkal. Cziránsky Mária világot járó lengő mesterlegény ösöktől árgölte az anyagok szeretetét, a művészet igényét és érzelmi gazdagságát. Ifj. Koffán Károly művészcsaládba született: „Apám Máriába Zsigmond folyóirataiban, a Kelet Népeben metszetso-